

Výzdoba novorenezančního průčelí budovy do Anglické ulice je soustředěna na vstupní portál a představuje motivy typické pro finanční ústavy. Najdeme zde dvojici putti nesoucích štít s řemeslnými nástroji (vlevo) a pokladničku s klenoty (vpravo), kteří představují Práci a Bohatství. Dále rohy hojnosti a kartuš s včelou, která se objevuje i v dekoraci vstupní chodby. Včela a včelí úl byly oblíbenými symboly spořitelny, neboť symbolizovaly pilnou práci a schopnost žít v organizovaném společenství. V roce 1898 bylo nad portál osazeno sousoší mladé ženy s dvojicí dětí představující Spořitelnictví, Obchod a Průmysl od Antonína Poppa (1850–1915), který působil jako profesor modelování na České škole technické v Praze a byl též spolujatelem sochařského a štukatérského závodu Mayer-Popp-Riedel se sídlem na Královských Vinohradech.

Česká spořitelna, a. s.
[ZÁLOŽNA VINOHRADSKÁ]
Praha 2 – Vinohrady

Vydala Galerie ČS v r. 2017
www.galericeskesporitelny.cz
Autorka textu: Mgr. Veronika Hulíková
Redakce: PhDr. Duňa Panenková
Fotografie: Věroslav Škrabánek
Grafika: Nikola Kratky, Minneapolis, Minnesota, USA
DTP zpracování: FPS Repro, s. r. o.

Alegorie Spořivosti

/NOVÁ BUDOVA/

Stále vzrůstající význam Záložny vyústil v myšlenku nového sídla a v letech 1930–1933 byla podle projektu Jaroslava Kabeše a Václava Vejrycha postavena na nároží Jugoslávské a Londýnské třídy moderní funkcionalistická budova se zaobleným nárožím a novou halou, která byla ve vnitrobloku propojena s původní dvoranou. Nový interiér získal již zcela jinou podobu, založenou na jednoduchosti a střídmosti, kde dekoraci funkci převzaly použité materiály, především žula. Jediným uměleckým dílem umístěným v hale se stala socha Aloise Rašína (1867–1923), prvního ministra financí a tvůrce československé měny, od sochaře Emila Halmana (1873–1945) pořízená Záložnou již v roce 1928. V letech 1994–1999 provedla Česká spořitelna, a. s. rekonstrukci obou objektů, včetně restaurování uměleckých děl.

Rozměrné obrazy malíře Františka Jakuba (1875–1940), které jsou instalovány na stěnách pod proskleným stropem, vznikly na zakázku v letech 1927–1928 pro prezidium Městské spořitelny na Královských Vinohradech, založené městem Vinohrady roku 1899. Sídlila v budově dnešního úřadu Městské části Praha 2 v Jugoslávské ulici. K získání zakázky pro vinohradskou spořitelnu přispěl i fakt, že malíř od roku 1903 žil a tvořil na Vinohradech v domě čp. 1666 ve Slezské ulici. Přesun děl z budovy „spořitelny“ do budovy „záložny“ proběhl v pozdějších letech, zřejmě v poválečné době po fúzi obou ústavů do nově vzniklé České spořitelny.

Alegorie Léta

Alegorie Podzimu

Alegorie Jara

Alegorie Zimy

V alegorii *Jara*, *Léta*, *Podzimu*, *Zimy* a *Spořivosti* ztvárnil Jakub základní myšlenku spořitelny: práce a spořivost jsou základem blahobytu všeho lidstva. Dnes opomíjený malíř byl ve 20. letech uznávaným autorem, jehož barevně efektní figurální obrazy byly oceňovány na výstavách doma i v Evropě a konvenovaly představám peněžních ústavů o reprezentativním uměleckém díle.

František Jakub – Píseň přírody

Prvním dílem, kterým se František Jakub proslavil, je malba *Píseň přírody* z roku 1906, kterou zakoupila Záložna vinohradská a umístila ji v kanceláři předsedy. Obraz je dodnes součástí umělecké sbírky České spořitelny.

/POUŽITÁ LITERATURA/

Záložna Vinohradská: 1874–1914, Královské Vinohrady (mezi 1915–1921)
Roman Prahel, Petr Šámal: *Umění jako dekorace a symbol, Výzdoba reprezentačních staveb Prahy v éře historismu, secese a moderny*, Praha 2012

Česká spořitelna, a. s.
[ZÁLOŽNA VINOHRADSKÁ]

Praha 2 – Vinohrady
Stará budova – Anglická 136/22
Nová budova – Jugoslávská 136/19

Česká spořitelna, a. s.

/ZÁLOŽNA VINOHRADSKÁ/

Mezi pobočkami České spořitelny, a. s. najdeme řadu budov, jejichž původními staviteli byly v 19. a 1. polovině 20. století spořitelny, které provozovaly spořitelní služby pro všechny občany, a záložny, resp. spořitelní družstva, poskytující finanční služby jen svým členům. Období budování jejich sídel se kryje nejen s rozvojem bankovníctví, ale i s rozmachem architektury, malířství a sochařství. Autory velkorysých staveb i výzdoby se stávali přední architekti a umělci.

Záložnu vinohradskou, nejstarší peněžní ústav na Královských Vinohradech, které byly od založení r. 1849 až do r. 1922 samostatným městem, zřídila v r. 1874 skupina zdejších představitelů obce a živnostníků. K jejímu mohutnému rozvoji došlo v průběhu 80. let 19. století, kdy se začala věnovat obchodu s pozemky bývalých usedlostí a úvěrům na nově vznikající zástavbu.

V letech 1874–1928 se Záložna podílela na výstavbě více než jednoho tisíce domů, tedy téměř poloviny Vinohrad. Významně přispěla k rozvoji obce – věnovala pozemky na stavbu Vinohradského divadla a nemocnice, financovala realizaci pomníku Františka Ladislava Riegra od Josefa Václava Myslbeka i sochy spisovatele Svatopluka Čecha od Jana Štury a štedře podporovala i další kulturní podniky.

Po dvaceti letech existence vznikla potřeba reprezentativního sídla, a proto v roce 1894 zakoupila Záložna obytný dům čp. 136 na tehdejší Palackého třídě (dnešní Anglické) a v prvním poschodí zřídila úřadovny. V roce 1903 pak zadala architektovi Osvaldu Polívkovvi, osvědčenému projektantu pražských peněžních ústavů, projekt nové dvorany v přízemí.

Ve vstupní chodbě a předsíni najdeme dekorační prvky, které odkazují na pevné spojení ústavu a obce: znak Vinohrad, listy a plody vinné révy na hlavicích sloupů i na zbytku kovaného zábradlí nad mramorovým schodištěm, které vede z předsíně do 1. patra a původně ústilo přímo do dvorany. Nad schody jsou umístěny tři malované lunety s postavami puttí při práci u včelího úlu a při pěstování vinné révy, které opět v hravém duchu rozvíjejí ideu pilné práce, která přináší plody. Na podestě je umístěn sádrový model sousoší z průčelí budovy.

Obálka: Záložna vinohradská

Pohled do dvorany staré budovy

/STARÁ DVORANA/

I umělecká výzdoba dvorany měla vyjadřovat poslání a činnost Záložny. Okna jsou zdobena vitrážemi se znaky společenství živnostníků, kteří byli zakladateli i klienty Záložny. Interiér dvorany doplňuje fontána se sousoším ženy s dítětem a s pokladničkou od neznámého autora, jež nahradila původní kovovou plastiku chlapeckého aktu, kterou známe jen z dobových fotografií.

Detail fontány – neznámý autor

1.

2.

1. Alegorie Obchodu, 2. Alegorie Průmyslu a Zemědělství

Nad vchodem najdeme na malbách Václava Kejmara mužské postavy, které jsou perzoniifikacemi Obchodu (vlevo) a Průmyslu a Zemědělství (vpravo). Sochařskou výzdobu od firmy Mayer-Popp-Riedl tvoří opakující se hlava mladé ženy, snad bohyně hojnosti Pomony, a hlava boha obchodu Merkura v helmě s křídélky. Vysoký reliéf s postavou mladíka, znakem Vinohrad, včelím úlem a sokolem na pozadí vinné révy ztělesňuje patrně myšlenku Pokroku.

Reliéf Pokroku

Kostel sv. Ludmily a Vinohradské sady

Vinohrady před zástavbou

Pole obilí na Vinohradech

Nejvýraznějším bodem výzdoby dvorany je **třináct obrazů vytvořených v roce 1907 malířem Václavem Kejmarem (1869–1952)**. Dnes zcela zapomenutý umělec se původně vyučil malířem písma a působil čtyři roky jako lakýrnický pomocník, až v roce 1891 nastoupil na pražskou Akademii jako žák Maxe Pirnera. Po třech letech studií si zřídil vlastní ateliér a živil se především jako portrétista. Lunety pro dvoranu Záložny představují Kejmarovu největší realizaci pro architekturu a jejich náměty byly nepochybně zadány přímo objednavatelem, který chtěl takto prezentovat účast Záložny na proměně obce v moderní město.

Stavební ruch na Vinohradech

Vinohrady – louky před hradbami Prahy

Zakládání staveb na zelené louce

Lunety na jedné straně dvorany podávají tvář Vinohrad před vypuknutím stavebního boomu. Za hradbami Prahy byly ještě v roce 1884 louky a vinice a v místech východně od dnešního náměstí Míru – na polích usedlostí Nigrinka a Šafránka – se pěstovalo obilí. Lunety na druhé straně dvorany již zachycují čilý stavební ruch. Na jedné z nich je zobrazena budova Záložny a v rozích staré dvorany jsou zachyceny stavby, které Záložna financovala – kostel svatě Ludmily, Městské divadlo a Tržnice.

Vinohradská tržnice a Městské divadlo

Alegorie Spoření/Bohatství a Stavitelství

Celý cyklus završuje rozměrný obraz nad průchodem do nové haly s Alegorií Spoření/Bohatstvím a Stavitelstvím. Vinohrady okouzly i malíře Václava Kejmara, tři roky po dokončení maleb se usadil v domě čp. 1557 v Krkonošské ulici.